

A decorative frame consisting of two classical columns with fluted shafts and ornate capitals. A vine with leaves and small flowers climbs up the columns and across the top horizontal bar. The text is centered within the frame.

ליקוטי ש"ס

מגילת רות

A decorative frame consisting of two classical columns with fluted shafts and ornate capitals. A vine with leaves is draped over the top and sides of the columns. The text is centered between the columns.

ליקוטי ש"ס

מגילת רות

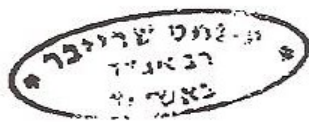
פינחס שרייבר

רב אב"ד

באשדוד

בסדר, יום י' מנחם סיון

ראש אג האקאלי של מל כאר אמלוג גלף אמס
 רב אדרת אמסו לויאל ב"ו איל של מל כאר זקס
 לויאל יקם אלס בלם אברלל מל אמסו אקלס
 א"ל יבא מרסו אלוס אפנס אפנס
 פנס לויאל



יג' מרחשוון תשס"ט

ראיתי את הליקוטי ש"ם על כמה מסכתות הש"ס ומדרש רבה להרה"ג מתתיהו
 שניאור הי"ו ויש שם כמה דברים טובים ויפים אשר ראויים להעלות על מכבש
 הדפוס וד' יהא בעזרו להוסיף כהנה וכהנה

פינחס שרייבר

מכתב ברכה

בס"ד ר"ח סיון תשע"ב

התורה נקנית בארבעים ושמונה דברים... בשמיעת האוזן, בעריכת שפתיים... זכה האי גברא רבה הרב מתתיהו שניאור שליט"א להוציא לאור ליקוטים נפלאים על מגילת רות ועל עוד מגילות וספרים אחרים, והכול בטוב טעם ודעת,

אולם הזכות המיוחדת הזו היא גם בכישרון המופלא להרים את קרנם של התלמידים, לחדש ולכתוב ולהתרומם מכוח כתיבה זו.

יזכה בעז"ה להמשיך הלאה עם התלמידים בכתיבת פרושים וחידושים נוספים, להגדיל תורה ולהאדירה מתוך נחת ושמחה לאורך ימים ושנים

אמן!

שלום אדרי מושב זרועה



אקדמות מילין

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו,
נגיל ונשיש בזאת התורה,
אין שמחה אלא בבשר ויין,
בשרה של תורה ויינה של תורה.

ברוך ה' שזיכנו להיות מיושבי אוהלה של תורה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים. כמעשהו במגילת אסתר כך מעשהו במגילת רות, לאחר שאשתקד עברתי על המגילה מגילת רות לפני חג מתן תורה והעליתי בחכתי כמה פירושים וחידושים מתוקים מדבש ונופת צופים, הצעתי לתלמידי היקרים ללמוד בעיון את מגילת רות ולנסות לחדש חידושים פשט אמתי לאמתה של תורה, וב"ה זכינו לברך על המוגמר לשנה זו, חידושים נפלאים מאירי עיניים.

ובוודאי שהמלאכה לא הושלמה אבל זו התחלה טובה ובסיס טוב לשנים הבאות להוסיף עוד כהנה וכהנה כיד ה' הטובה עלינו.

השנה (תשע"ב) זכו לחדש חידושים התלמידים היקרים והחביבים הי"ו: אהרון אדרי, יהודה בטיט, ישראל מאיר כהן, אלעזר כהן, חיים בן ציון ועקנין, חיים בן לולו, דוד בוכרע. (תשע"ג) אריאל

הלוי, מאיר פיקל, יעקב אהרון, יצחק טלקר, אהרון יעקב, אלישיב
 יכין מיימון, יהונתן ביטון, משה חיים בסה, יצחק קהלני. כמו כן
 הבאנו בכמה מקומות חידושים מילקוט מעם לועז, ושאר המקומות
 שסתמנו זה חידושים שהקב"ה זיכה את עבדו לחדש לאמתה של
 תורה.

התועלת והמעלה שיש בדרך זו של לימוד וחידוש חידושים היא
 עצומה עד אין חקר, והניסיון מוכיח שמכניסה חשק ואהבת התורה
 בתלמידים, והיא כמלאך העומד עליהם ואומר להם גדל, זה מכניס
 שאיפות ומושגים תורניים גבוהים בתלמידים דבר שיעזור להם
 להתמודד מול גלי העולם הזה.

יהי רצון שנזכה לקבל את התורה בכל יום ושדברי התורה יהיו
 בעינינו כחדשים בכל יום, ונזכה להמשיך ללמוד וללמד לשמור
 ולעשות ולקיים את כל דברי התורה הזאת, שהקב"ה יזכנו להעמיד
 תלמידים הגונים הרבה דורות ישרים ומבורכים, ולראות את צאצאינו
 וצאצאי כל עמך בית ישראל הולכים בדרך ה' אבי"ר.

בברכת התורה

מתתיהו שניאור

מהדורה א' כט באייר ה'תשע"ב

מהדורה ב' ד' באייר תשע"ג

מגילת רות

פרק א

(א) וַיְהִי בַיּוֹם שֶׁפָּטָה הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ

כס"י

ליקוטי ש"ם

(א) ויהי בימי שפוט

השופטים. לפני מלך

מלך שאלו שהיו הדורות

מתפרנסים על ידי

[א] (*) מגילת רות כתב אותה שמואל הנביא

(בבא בתרא דף יד ע"ב): (א) ויהי בימי, חז"ל

במסכת מגילה (דף י ע"ב) דרשו שכל מקום

שכתוב "ויהי בימי" זהו לשון צער, ויהי בימי

שפוט השופטים הצער היה שהיה רעב. "ויהי בימי" בגימטרייה קטנה ג' וכן

"צער" בגימטרייה קטנה ג' (מ"ח, כסה): שפט השפטים, נכתב חסר כדרשת

חז"ל שהיו דור ששופט את שופטיו (א, הלוי): שפט השפטים, פירש רש"י

שבימי אבצן היה. שפוט השופטים כשנכתב מלא בגימטרייה קטנה ח' וכן

אבצן בגימטרייה קטנה ח' (א, הלוי): ויהי רעב בארץ, מדוע היה רעב? בגלל

השופטים שלא הלכו בדרך ה' (מ, פיקל בשם האבן עזרא): וילך איש, פירש

רש"י "עשיר גדול היה ופרנס הדור ויצא מארץ ישראל לחוצה לארץ מפני

וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לָוִים יְהוּדָה לָגוּר בְּעַדֵּי מוֹאָב

רש"י

ליקוטי פ"ם

סופטים וזימי אצכן היה
 שאמרו כזותינו אצכן זה
 זועז: וילך איש. עשיר גדול
 היה ופרנס הדור וילא
 מארץ ישראל לחוזה לארץ
 מפני כרות העין שהיתה
 עינו כרה בעניי' הצאים
 לדוחקו לכך נענס:

צרות עין שהיתה עינו צרה בעניים הבאים
 לדוחקו לכך נענש, עכ"ל. ואפשר שזה נרמז
 במה שכתוב "וילך איש", שדרשו חז"ל שכל
 מקום שכתוב איש זה אדם כשר וצדיק מכאן
 שהיה צדיק מפרנסי הדור, וילך איש הלכה
 ונאבדה ממנו מדרגת "איש" על ידי הוילך
 על ידי ההליכה מארץ ישראל לחוזה לארץ,
 ומה הטעם שיצא הרי הוא היה עשיר ומה

אכפת לו מהרעב אלא משום שעינו הייתה צרה בעניים: וילך איש, רש"י
 הביא את דרשת חז"ל שעינו של אלימלך הייתה צרה בעניים ולכן נענש,
 בגמרא מסכת בבא בתרא דף צא ע"א מובאת עוד דעה "אמר רב חייא בר
 אבין אמר רבי יהושע בן קרחה חס ושלום שאפילו מצאו סובין לא יצאו,
 ואלא מפני מה נענשו שהיה להן לבקש רחמים על דורם ולא בקשו": איש,
 בגימטרייה קטנה ה' וכן אלימלך בגימטרייה קטנה ה'. (מ, פיקל): הוא
 ואשתו, להורות שהוא העיקר ואשתו רק נגררה אחריו באשר היתה אשתו
 (א, אדרי). [ועיין עוד ברש"י דיבור המתחיל "איש נעמי" לקמן פסוק ג']:

הוא ואשתו ושני בָּנָיו: (ב) וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ
 וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ זְעֵבָי וְשֵׁם שְׁנֵי בָּנָיו מִזְכּוֹן וְכִלְיוֹן
 אֶפְרַתִּים מִבֵּית לָזוֹם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ שְׁדֵי מוֹאָב

רס"י

(ג) אפרתים. חסובים וכן
 (שמואל א א) בן תוחו בן כוף
 אפרתי אבגי' נוס, ראה
 חסיבותו שהרי הסיא עגלון
 מלך מואב את בתו למחלון
 דאמר מר רות בתו של עגלון
 היתה, ד"א אפרתים בית לחם

ליקוטי ס"ם

(ב) ושם האיש אלימלך, צריך להבין מדוע
 המתין מלהזכיר את שם האיש ושם אשתו
 ובני עד לפסוק ב' ומדוע לא הזכיר אותם
 בפסוק א', דהיינו מדוע בפסוק א' מדבר
 בלשון מוסתר ונעלם "האיש אשתו ובניו"
 ורק בפסוק ב' מפרש את שמותם? ויש
 ליישב שעשה זאת כדי שנדע שעיקר
 סיפור המגילה לא בא לספר את סיפורו
 של אלימלך אלא עיקר סיפור המגילה הוא סיפורה של רות (א, יעקב. א,
 הלוי): מחלון וכליון, מחלון לשון מחלה, כליון לשון כליה: מחלון וכליון,

וַיְהִי־נָּשָׁם׃ (ג) וַיָּבֹת אֶל־בְּמֹלֶךְ אִישׁ זָעַמִּי וַתִּשְׂאֶר
הִיא וְנִשְׂי בְּנִיָּה׃ (ד) וַיִּשְׂאוּ לָהֶם נָשִׁים מֵאֲבֹת
נָשָׁם הָאֲזֹת עֲרֻפָּה וְנָשָׁם הַנִּשְׂיָת רֹת וַיִּשְׂבוּ נָשָׁם
כְּעֶשֶׂר נִשְׂיָם׃ (ה) וַיִּמְוֹתוּ גַם נִשְׂיָהֶם מִזֶּלֶן
וּכְלִיֹּן וַתִּשְׂאֶר הָאִשָּׁה מִנִּשְׂיָי יְלָדֶיהָ וּמֵאִי־שָׁה׃

כס"י

ליקוטי ס"ם

קרויה אפרת: (ג) איש נעמי. למה נאמר מכאן
אמרו אין איש מת אלא לאשתו (ואמר איש נעמי
כלומר לפי שהוא היה איש נעמי וסולט עליה
והיא טפלה לו לכן פגעה בו מדת הדין ולא זכה):
(ה) גם שניהם. מהו גם בתחלה לקו צממונס
ומתו גמליהם ומקניהם אח"כ מתו גם הם:
בגמרא מסכת בבא
בתרא דף צא ע"ב דרשו
חז"ל ששמים היה יואש
ושרף: ויהיו שם, מלמד
שהשתקעו שם: (ג)
ותשאר היא, בא ללמד
שאליםלך מת בגלל שעזב את ארץ ישראל, אבל בניו לא מתו בגלל שעזבו
את ארץ ישראל שהם היו טפלים לו, אלא נענשו במיתה בגלל שנשאו להם
נשים נוכריות כדלקמן: (ד) וישאו להם נשים מואביות. רק לאחר פטירת
אביהם נשאו נשים נוכריות: (ה) גם שניהם, גם בא לרבות שהתינוק שבמעיה

(ו) וַתִּקַּם הָיָא וְכִלְתִּיהָ וַתֵּשֶׁב בְּמִשְׁכְּבֵי מוֹאָב כִּי
 שָׁמְעָה בְּשִׁדְדָהּ מוֹאָב כִּי כָּקָד יְהוָה אֶת עַמּוֹ
 לַתֵּת לָהֶם לָזִים: (ז) וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
 הָיְתָה שָׁמָּה וַיֵּשֶׁבֶתִי כִלְתִּיהָ עִמָּה וַתִּלְכְּדָהּ בַּדֶּרֶךְ
 לָשׁוּב אֶל אֶרֶץ יְהוּדָה: (זז) וַתֹּאמֶר זְעַמְבִּי לְשִׁבְתִּי
 כִּלְתִּיהָ לְכַנָּה שֶׁבְנָה אִשָּׁה לְבֵית אִמָּהּ (יַעֲשֶׂה)

רש"י

ליקוטי ש"ם

(ז) ותלא מן המקום. למה נאמר הרי
 כבר נאמר ותסב מסדה מואב ומהיכן
 תשוב אם לא תלא מן המקום שהיתה שם
 אלא מגיד שיציאת כדיק מן המקום ניכרת
 ועושה רושם פנה זיוה פנה הדרה פנה
 שזחה של עיר וכן (בראשית כה) וילא
 בהיות שהממון והרכוש הם חלק מנפשו של האדם, והמיתה שלהם התחילה
 בחלק זה של נפשם קודם ממנום אבד והיות ולא חזרו בתשובה מת גם גופם:
 שניהם, אולי הדגיש שניהם ללמד שמתו ביחד: (ח) לכנה שובנה, צריך עיון

יַעֲשֵׂה יְהוָה עִמָּכֶם זֹסֶד כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם עִם
 הַבַּיִתִּים וְעַמְּרֵי: (ט) יִתֵּן יְהוָה לָכֶם וּבְצֵאתְךָ
 מִנְּוֹזָה אִשָּׁה בַּיִת אִישָׁה וְהִשְׁאָנָה
 קוֹכֵן וְהִבְכִּינָה: (י) וְהִאֲמַרְנָה כֹּה כִּי אֶתְךָ נָשׁוּב
 לְעַמְּךָ: (יא) וְהִאֲבֹר נְעַמִּי שְׁבָנָה בְּנֹתֵי לָמָּה
 תִּלְכְּנָה עַמִּי הָעוֹד לִי בָנִים בְּמַעַי וְהָיוּ לָכֶם
 לְאִנְשֵׁי מְ: (יב) שְׁבָנָה בְּנֹתֵי לִכְנָן כִּי זָקְנֹתֵי

כ"ט

ליקוטי ט"ם

יעקב מבאר שבע: (יב) כי זקנתי מהיות
 לאיש. שאנשא לו ואוליד בנים ותנשא
 להם שאינם אסורים לכם ואינכם
 אסורים להם מקום אשת אחיו שלא היה
 בעולמו שאינה זקוקה ליצם לפי שלא
 היו למחלון וכליון קדושין בהן שנכריות
 היו ולא נתגיירו ועכסיו הן באות

בדבר שינויי הלשון שבאן, שבפסוק
 ח' כתוב "לכנה שובנה", ולקמן
 בפסוק יא' כתוב "שבנה" ובפסוק
 יב' כתוב "שבנה לכנה"? (מ,
 פיקל): עם המתים, מה שלא עזבו
 את נעמי לאחר פטירת מחלון
 וכליון זה נותן כבוד למת: (יב) לכן

בְּהִיּוֹת לְאִישׁ כִּי אָמַרְתִּי יֵשׁ לִי תַקְוָה גַם הָיִיתִי
 הַלְיָלָה לְאִישׁ וְגַם יָלַדְתִּי בָנִים : (יג) הַלְיָלָה
 תִּשְׁבְּרָנָה עַד אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ הַלְיָלָה תִּעַנְנָה לְבַלְתִּי
 הָיִית לְאִישׁ אֶל בְּנֹתַי כִּי מֵר לִי מְאֹד מִכֶּם כִּי
 יֵצְאָה בִּי יַד יְהוָה : (יד) וְהִשְׁנָה קוֹכֵן וְתִבְכֶּינָה

רש"י

ליקוטי ש"ם

להתגיייר כמו שנאמר כי אתך נסוב לעמד
 מעתה נהיה לעם אחד: כי אמרתי יש לי
 תקוה. כי אפילו אמר לי לבי יש לי תקוה
 לינשא עוד וללדת בנים: וגם הייתי הלילה
 לאיש. ויותר מכן אפילו הריתי הלילה
 זכרים: וגם ילדתי בנים. או אפילו כבר
 ילדתי בנים: (יג) הלהן תשברנה. בתמיהה
 שמא להם תכפנה עד אשר יגדלו לשון
 (תהלים קמו) שצרו על ה' אלהיו: תעגנה.
 לשון אסור כלא כמו עג עוגה ועמד בתוכה
 ויש פותרין לשון עיגון ולא יתכן שאם כן

(נה), כתיב לכנה חסר ולעיל
 בפסוק ח' כתוב לכנה מלא,
 ואפשר שהוא משום שבפסוק ח'
 אמרה להן לכנה בתוקף וכאן
 בפסוק יב' אמרה להן בלשון
 רפה לכנה: (יג) כי מר לי מכם,
 המר שיש לי שמתו בני זה מכם
 בגלל שנשאו להם נשים
 נוכריות: (יד) ותשנה, נכתב
 חסר אל"ף, שהיה צריך לכתוב

עֹוד וַתִּשָּׁק עֶרְפָּה לְזַמּוֹתָהּ וְרוּת דָּבְקָה בָּהּ:
 (טו) וַתֹּאמֶר הֲיֵה שְׂבָה יְבִמְתֶּךָ אֶל עַמּוֹה וְאֶל
 אֱלֹהֵיהָ שׁוּבִי אֲזוּרִי יְבִמְתֶּךָ: (טז) וַתֹּאמֶר רוּת
 אֶל תִּפְגַּעַי בִּי לְעֲזוֹבְךָ לָשׁוּב בִּמְאֲזוּרֶיךָ כִּי אֶל
 אֲשֶׁר תִּלְכִּי אֶכֶלְךָ וּבְאֲשֶׁר תִּלְכִּי אֶכְלִין עִמָּךְ עַמִּי

רס"י

ליקוטי ש"ם

היה לו לינקד הנו"ן דגש או לכתוב שני נוני"ן: כי
 ילאה בי יד ה'. אמר רבי לוי כל מקום שנאמר יד ה'
 מכת דבר היא וזנין אב לכולם (שמות ט) הנה יד ה'
 הויה: (טו) הנה שבה יצמתך. זה טעמו למעלה תחת
 השי"ן לפי שהוא לשון עבר (אסתר ב) וצדקה היא
 שבה טעמו למטה צדי"ת לפי שהוא לשון הוה וכן כל
 כיוצא בהם: (טז) אל תפגעני בי. אל תפארי בי: כי אל
 אשר תלכי אלך. מכאן אמרו רבותינו ז"ל גר שצא
 להתגייר מודיעים לו מקאת עונשים שאם צא לחזור בו
 יחזור שמתוך דברים של רות אתה למד שאמרה לה
 נעמי אסור לנו לצאת חוץ לתחום צצבת א"ל צאשר

ותשאנה, ואפשר
 שבא לרמוז מלשון
 'שינוי' ששינו קולם
 מחמת קול הבכי:
 ועוד אפשר לפרש
 מלשון שנון ששוב
 פעם בכו (א, הלוי):
 (טז) אל תפגע בי,
 פירש רש"י אל
 תפארי בי. מכאן

וְאֱלֹהֶיךָ אֱלֹהָי: (יז) בְּאִשֶּׁר תִּמְוֹתַי אָמוֹת וְשָׁם
 אֶקְבֹּר כֹּה יַעֲשֶׂה יְהוָה לִי וְכֹה יִסִּיף כִּי הַבְּמוֹת
 יִפְרִיד בִּינִי וּבֵינָךְ: (יזז) וַיֵּרָא כִּי מִתְאַמְצֶת הִיא

רש"י

ליקוטי ש"ם

תלכי אלך, אסור לנו להתייחד נקבה
 עם זכר שאינה אישה אמרה לה
 באשר תליני אליו, עמנו מוזדלים
 משאר עמים בשם מאות ושלש עשרה
 מאות עמד עמי, אסור לנו ע"א
 אלהיך אלהי, ארבע מיתות נמסרו
 לבית דין באשר תמותי אמות, שני
 קברים נמסרו לבית דין אחד לנסקליון
 ונשרפיון ואחד לנהרגיון ונחנקיון אמרה
 לה ושם אקבר: (יז) כה יעשה ה' לי.
 כאשר התחיל להרע שיכאה בי ידו
 להמית אישי ולירד מנכסי: וכה
 יוסיף. אם יפריד ביני וביניך כי אם
 המות: (יח) ותחדל לדבר אליה.

נלמד שעניין התפלה בשם פגיעה כמו
 ויפגע במקום זה תפלה שמפציר
 בבקשותיו: אל תפגעני, פירש רש"י
 אל תפצרי תפגעני ותפצרי שניהם
 בגימטרייה קטנה ה' (י, טלקד): (יז)
 כה יעשה ה' לי, פירש רש"י כאשר
 התחיל להרע שיצאה בי ידו להמית
 אישי ולירד מנכסי, נראה שרות
 הזכירה לה זאת כתשובה למה
 שאמרה לה נעמי (פסוק יג) "כי מר
 לי מאוד מכס", ורות אמרה לה
 שהצרה היא לא רק אצל נעמי אלא
 גם אצלה: (יח) מתאמצת, מלשון

לְלַכְתּוֹת אֶתְּהָ וּתְזַזְדֵּל לְדַבֵּר אֵלַיָּהּ: (יט) וַתִּלְכְּנָה
 עִתִּיָּהֶם עַד בֹּאֲנָה בַּיַּת לְזֹזִים וַיְהִי כְּבֹאֲנָה בַּיַּת
 לְזֹזִים וַתֵּהֶם כָּל הָעֵיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמְרָנָה הַזֹּאת
 זְעָמִי: (כ) וַתֹּאמֶר אֵלַיָּהֵן אַל תִּקְרְאֵנָה לִי זְעָמִי
 קְרְאֵנִי לִי בָּרָא כִּי הֵבִיר עֲדָי לִי מְאֹד: (כא) אֲנִי

כ"י

ליקוטי ש"ם

מכאן אמרו אין מרצין עליו ואין
 מדקדקין עליו: (יט) ותלכנה שתייהם.
 אמר רבי אבהו בא וראה כמה חביבים
 הגרים לפני הקדוש ברוך הוא כיון
 שנתנה דעתה להתגייר השוה אותה
 הכתוב לנעמי: ותהם כל העיר. נעשית
 הומיה כל העיר כולם נתקבצו לקבור

אשתו של זועז שמתה בו זיום: הזאת נעמי. ה"א נקודה חטף מפני שהיא בתמיה
 הזאת נעמי שרגילה ללאת בצבים ובפרדים חזיתם מה עלתה לה על אשר ילאתה
 לחוזה לארץ: (כא) מלחה הלכתי. בעושר ובנים, דבר אחר שהיתה מעוברת: ענה
 בי. העיד עלי שהרשעתי לפניו, דבר אחר ענה בי מדת הדין כמו וענה גאון ישראל:

מִלֵּאָה הִלְכֹתִי וְרִי קָם הַיְשִׁי בְנֵי יְהוָה לָמָּה
 תִּקְרָאנָה לִי זַעֲמֵי וַיְהִי וְהָיָה עֵנָה בִּי וְשִׂדֵי הָרַע לִי:
 (כב) וַתֵּשֶׁב זַעֲמֵי וְרוּת הַמוֹאֲבִית כִּלְתָה עִמָּה
 הַיְשִׁבָה מִשִּׂדֵי מוֹאָב וְהָיָה בָּאָו בֵּית לָזֶם
 בַּתְּזוּלָת קַצִּיר שְׁעָרִים:

פֶּרֶק ב

(א) וּלְזַעֲמֵי (מוֹדַע) מוֹדַע לְאִישָׁה אִישׁ גְּבוּר זֶזִיל
 מִבְּיַשְׁפּוֹזֹת אֶלֶי מֶלֶךְ וְשָׂמוּ בְעֵז: (ב) וַתֹּאמֶר רוּת

רש"י

(כב) בתחלת קציר שעורים. בקלירת העומר הכתוב מדבר:

(א) מודע. קרוב בן אחיו של אלימלך היה אמרו רבותינו ז"ל אלימלך ושלמון אזי
 בועז ופלוגי אלמוני הגואל ואזי נעמי כולם בני נחשון בן עמינדב היו ולא הועילו
 להם זכות אבותם זלאתם מהארץ לחוזה לארץ: (ב) אלכה נא השדה. לאחד
 משדות אנשי העיר אחרי אחד מהם אשר אמלא חן בעיניו שלא יגער בי: ואלקטה

הַמוֹאֲבִיָּה אֶל זַעֲמִי אֶלְכָה זָא הַשְּׂדֵה וְאֶלְקָטָה
 בְּשֵׂבִלִים אֲזֹר אֲשֶׁר אֶמְצָא זֶזֶן בְּעֵינָיו וְתֹאמַר
 לָהּ לְכִי בְּתִי: (ג) וְתִלְךְ וְתָבוֹא וְתִלְקָט בַּשְּׂדֵה
 אֲזֹרִי הַקְּצָרִים וַיִּקֶּר בַּמְקָרָה זֹזְלָקַת הַשְּׂדֵה לְבַעַז
 אֲשֶׁר בְּמִשְׁפּוֹזֹת אֶלִי מִכָּר: (ד) וְהִנֵּה בַעַז בָּא
 מִבֵּית לָזֶם וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרֵי ׀ יְהִי ׀ עִמָּכֶם

רש"י

ליקוטי ש"ם

[ב] (ב) אחר אשר אמצא
 חן, פירש רש"י "אחר מי
 אשר אמצא חן בעיניו",
 עב"ל, הוסיף את המילה
 "אשר" ובא להסביר
 ש"אחר" קאי על האדם לא
 "אחר זמן" – סדר פעולות:

בשבלים אחר אשר אמלא חן בעיניו.
 אחר מי אשר אמלא חן בעיניו: (ג) ותבא
 ותלקט בשדה. מצינו במדרש רות עד לא
 אזלת אתת ש הוא אומר ותבא ואחר
 ותלקט אלא שהיתה מסמנת הדרכים
 קודם שנכנסה לשדה והלכה וצאה וחזרה
 לעיר כדי לעשות סימנים וציונים שלא
 תטעה בשבילין ותדע לשוב: ויקר
 מקרה לבא בחלקת השדה אשר לצועז:

וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרְכֶךָ יְהוָה: (ה) וַיֹּאמֶר בְּעֵז לְנַעֲרוֹ
הַנָּצֵב עַל הַקּוֹצְרִים לְמִי הַנְּעֵרָה הַזֹּאת: (ו) וַיַּעַן
הַנְּעֵר הַנָּצֵב עַל הַקּוֹצְרִים וַיֹּאמֶר נְעֵרָה מוֹאֲבִיָּה

רפ"י

ליקוטי פ"ם

(ה) למי הנערה הזאת . וכי
דרכו של זועז לשאול זנאים
אלא דברי לניעות וחכמה
ראה זה שתי שכלים לקטה
שלשה אינה לקטה והיתה
מלקטת עומדות מעומד
וסוככות מיושז כדי שלא
תשחה : (ו) השצה עם
נעמי . הטעם למעלה תחת
הסי"ן לפי שהוא לשון עזר
ואינה לשון פועלת :

(ו) הנער הנצב על הקוצרים, בילקוט מעם
לועז כתב שהדגיש הכתוב "הנצב על
הקוצרים" שוב הגם שכבר נכתב בפסוק
הקודם לומר שהיה עומד הנער במקום גבוה
ובולט וקולו נשמע למרחוק, ודעתו הייתה
שישמעו דבריו וכדלקמן: נערה מואביה,
כתב בילקוט מעם לועז שכוונתו הייתה
להניא את בועז מלהתחתן איתה ולכן אמר
לו נערה, היא נערה ואתה זקן ואתם לא
מתאימים, מואביה, אסורה לך דכתיב "לא
יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'", השבה עם
נעמי, היא קשורה מאוד לחמותה והיא לא תרצה להתחתן איתך, משדה

הַיָּא הַפְּשָׁבָה עִם זְעָמִי מִשְׁדָּה מוֹאָב: (ז) וְתֹאמֶר
 אֶלְקָטָה זָא וְאֶסְפְּתִי בְעֵמְרִים אֲזִזְרִי הַקּוֹצְרִים
 וְתָבוֹא וְתַעֲמוּד מֵאֹ הַבֶּקֶר וְעַד עֵתָה זֶה שְׁבַתָּה
 הַבַּיִת מִעֵט: (זז) וַיֹּאמֶר בְּעֹ אֶל רוּת הַלּוֹא
 שְׁמַעְתְּ בֵּיתִי אֶל תִּלְכִּי לְלֶקֶט בְּשָׂדֵה אֲזִזֹר וְגַם
 לֹא תַעֲבֹרִי מִזֶּה וְכֹה תִדְבְּקִין עִם זְעָרָתִי:

כס"י

ליקוטי פ"ם

(ז) ותאמר . כלצה : מואב, שבאה ממקום של גויים מחברה רעה:
 אלקטה נא . לקט (ז) ותאמר פירש רש"י בלבה, מכאן לצניעות
 הסצלים : ואספתי שהייתה בה ברות שלא דיברה עם הקוצרים
 בעמרים . שכחה של אלא מתוך מעשיה הבינו את כוונותיה, שהרי
 היה אפשר לפרש ותאמר שאמרה לקוצרים או לנער בועז הנצב על
 הקוצרים: בעמרים, פירש רש"י "שכחה של עמרים", עכ"ל. עמרים
 בגימטרייה קטנה ט' וכן שכחה בגימטרייה קטנה ט' (א, הלוי): (ח) אל תלכי
 ללקט בשדה אחר וגם לא תעבורי מזה, הכפילות לומר לה שגם אם מה
 שאספת הספיק לך ואת כבר לא רוצה ללקט עדיין מבקש ממנה אל תעבורי

(ט) עֵינֶיךָ בַּשָּׂדֶה אֲנִי יִקְצְרוּן וְהִלַּכְתְּ אֲזוּרֵיהֶן
הֵלֹוא צוֹיְתִי אֶת הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נִנְעֶךָ וְצָמֹת
וְהִלַּכְתְּ אֶל הַכֵּלִים וְשִׁיתִי מֵאֲנִי יִשְׁאָב־וּן
הַנְּעָרִים : (י) וְהִתְפַּלַּעַל כָּפִי וְהִתְנַחֲזוּ אֶרְצָה
וְהִנְאָמַר אֶלֵּי מִדּוּעַ מִצָּאֵתִי זֶזֶן בְּעֵינֶיךָ לְהַכִּירֵנִי
וְאֲנֹכִי זָכַרְתִּי : (יא) וַיַּעַן בָּעֵז וַיֹּאמֶר לָהּ הִגֵּד הִגֵּד
לִי כֹל אֲשֶׁר עָשִׂיתְּ אֶת זִמּוֹתֶךָ אֲזוּרֵי מוֹת אִישֶׁךָ

רס"י

ליקוטי ס"ם

מזה: (ט) עיניך בשדה, ראה בועז שיש לה
עין טובה ורצה שתברך את שדותיו בעיניה:
(יא) הגד הגד, טעם הכפילות לומר שנאמר
לו הדבר על ידי מגידים הרבה (י, בטיט):
כל ... תמול שלשום, שבהתחלה גם עורפה
נשארה אבל את הגדלת חסדך שנשארת עד
הסוף ולא עזבת את המערכה ולכן יש חסד

עמרים : (ט) ולמית והלכת
אל הכלים . ואם תלמאי
אל תכלמי מלכת ולסתות
מכלי המים אשר יסאבון

וַתַּעֲזֹבֵנִי אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְאֶרֶץ מוֹלְדֹתְךָ וַתֵּלְכִי אִלַּי
עִם אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ תְּמוּלָּה שְׁלֵשׁוּם: (יב) יִשְׁלַח
יְהוָה פְּעֻלָּךְ וְתִהְיֶינָה מִשְׁכֻּרְתְּךָ שְׁלָמָה מִעַם יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאת לָזֶזֶת תִּזְזֹת כְּנַפְיֹו:
(יג) וְהִנֵּי אָמְרָא זֶזֶן בְּעֵינַיִךָ אֲדֹנָי כִּי זִזְמַתְנִי

רס"י

ליקוטי ט"ס

הנערים : (יג) לא אהיה כאחת של שלשום שכולל את עורפה ויש חסד
שפחתך . איני חסובה כאחת מן של אתמול שבו יש רק את רות: אביך
ואמד , אפשר שזה רומז לכך שעזבה את העבודה זרה וכמו שכתב לפרש
במוסף רש"י על הפסוק (דברים כא, יג) "ובכתה את אביה ואת אמה": (יב)
משכורתך שלמה, בילקוט מעם לועז הביא בדרך רמז שאמר לה תהא
משכורתך שלמה, שתזכה לשבת ליד שלמה המלך וזה התקיים ככתוב
במלכים א' (פרק ב' פסוק יט) "וישם כסא לאם המלך": ה' אלוהי ישראל,
הדגיש ה' אלוהי ישראל היות ובאה להתגייר (י"מ, כהן, א, אדרי): (יג)
ניחמתני, בילקוט מעם לועז כתב שבועז ניחם אותה בזה שאמר לרות "אשר
באת לחסות תחת כנפיו" שמותרת לבוא בקהל: דברת על לב שפחתך, בזה

וְכִי דַבַּרְתָּ עָלַי לֵב שְׁפוּזֹתֶךָ וְאֶנְכִי לֹא אֶהְיֶה
 כְּאַזּוֹת שְׁפוּזֹתֶיךָ: (יד) וַיֹּאמֶר לָהּ בַעֲזוֹ לָעֵת
 הָאֶכֶל גְּשִׁי הַלֶּם וְאֶכְלֶת מִן הַלֶּזֶם וְטַבְלֶת פִּתֶיךָ
 בַּזֹּמֶץ וַתֵּשֶׁב בְּמִצַּד הַקּוֹצְרִים וַיַּעֲבֹט לָהּ קָלִי
 וַתֹּאכַל וַתֵּשֶׁבַע וַתֹּתֵר: (טו) וַתִּקֶּם לְלֶקֶט וַיֵּצֵא

כס"י

הספחות סלך :
 (יד) וטבלת פתך
 בחומץ . מכאן
 שהחומץ יפה לשרב :
 ויכבט לה קלי . ויושט
 לה ואין לו דמיון
 במקרא אלא בלשון
 משנה אחריים ותוך
 וזית הכביטה :

ליקוטי ש"ם

שאמר לה עיניך בשדה התייחס לדברים הטובים
 שבה (ח"ב, ועקנין): (יד) מצד הקוצרים, מפני
 הצניעות שברות לא ישבה עם הקוצרים אלא
 בצד: ותאכל ותשבע ותותר, כנאמר בצדיקים
 "וצדיק אוכל לשובע נפשו" אוכל קמעה
 ומתברך במעיו: (טו) לאמר, שאחד יעביר לשני
 את הציווי של בועז: גם בין העומרים תלקט ולא
 תכלימוה, בילקוט מעם לועז כתב לבאר
 שדרכם היה שלא היו נותנים לעניים ללקט בין
 העומרים מחשש שמא יתלשו מהעומרים אבל

בַּעֲזוֹ אֶת זַעֲרִיו לֵאמֹר גַּם בֵּינָהּ הָעֹמְרִים תִּלְקַט
 וְלֹא תִכְלִי מִוְהָ: (טז) וְגַם עַל תַּשְׁלוֹ לָהּ בֵּין
 הַצְּבָתִים וְעֹזְבֹתָם וְלִקְטָהּ וְלֹא תִגְעֶר וּבָהּ:
 (יז) וְהִתְלַקְטָה בַּשָּׂדֶה עַד הָעֶרֶב וְתִזְזַבֵּט אֶת אֲשֶׁר

כס"י

ליקוטי ש"ם

(טז) וגם של תשלו. שכח תשכחו עשו
 עלמיכם כאילו אתם שוכחים תרגום כל שגגה
 פלותא וכן על השל, דזכר אחר לשון כי ישל
 זיתך: צבתים. עמרים קטנים יש דוגמתו
 כלשון משנה מלאן צבתים או כריכות:
 של תשלו, שהרי ראה שהייתה רות נזהרת ללקט רק שתי שבלים ולא שלוש
 ולכן אין חשש שתיקח מהשבלים וגם אם תרצה לקחת אל תכלימוה אבל
 כדי שתיקח בפועל של תשולו לה: צבתים, פירש רש"י "עמרים קטנים",
 עכ"ל. צבתים בגימטרייה קטנה ב' וכן עמרים קטנים בגימטרייה קטנה ב' (א,
 הלוי): (יז) עד הערב, הדגיש עד הערב להראות שהייתה חרוצה: ותחבוט,
 כתב בילקוט מעם לוועז שמשני טעמים חבטה רות את התבואה האחד כדי
 שלא להטריח את נעמי שתצטרך לחבוט את התבואה, והשני על ידי

לִקְטָה וַיְהִי כִּאִיפָה עֲעָרִים: (יזז) וַתֵּשֶׂא וַתְּבוֹא
 הָעֵיר וַתֵּרֶא זִזְמוֹתָהּ אֶת אֲשֶׁר לִקְטָה וַתּוֹצֵא
 וַתִּתֶּן לָהּ אֶת אֲשֶׁר הִיא וַתֵּרֶא מִשְׁבְּעָה:
 (יט) וַתֹּאמֶר לָהּ זִזְמוֹתָהּ אִיפָה לִּקְטָה הַיּוֹם
 וְאַנָּה עֹשִׂית יְהִי בַמְּכִירָךְ בָּרוּךְ וַתֵּגֵד לַזִּזְמוֹתָהּ

רס"י

ליקוטי ס"ם

(יט) יהי מכירך צרוך . בעל שמביאה לעיר תבואה נקיה היא לא נצרכת
 הסדה שנסא ונתן לך פנים לסחוב גם את הפסולת: כאיפה, הצליחה
 לאסוף כמות גדולה בגלל זריזותה ובגלל ציוויו של בועז לנעריו שישאירו עומרים בשדה בכוונה תחילה כדי שתוכל
 רות לאסוף מהם: (יח) ותגד ... ותאמר, בתחילה אמירה קשה כגידיים סיפרה
 רות לנעמי על העבודה הקשה שהייתה לה בשדה ובסוף ותאמר אמירה רכה
 שבועז נטה אליה חסד ושהצליחה לאסוף כמות גדולה: (יט) לקטת ... עשית,

אֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָה עִמּוֹ וַתֹּאמֶר יְיָם הָאֵלֵּשׁ אֲשֶׁר
 עָשִׂיתָי עִמּוֹ הַיּוֹם בְּעֵז: (כ) וַתֹּאמֶר זַעֲמִי לְכַלְתָּה
 בָּרוּךְ הוּא לִי הוּא אֲשֶׁר לֹא עֹזב זִוְסָדוֹ אֶת
 הַזְּזִיִּים וְאֶת הַמִּתִּים וַתֹּאמֶר לָהּ זַעֲמִי קָרוֹב לָנוּ
 הָאֵלֵּשׁ מִזְּאָלָנוּ הוּא: (כא) וַתֹּאמֶר רות הַמּוֹאֲבִיָּה
 זָם כִּי אָמַר אֵלַי עִם הַנְּעָרִים אֲשֶׁר לִי תִדְבְּקִין
 עַד אִם כָּלֹו אֶת כָּל הַקְּצִיר אֲשֶׁר לִי:

רש"י

ליקוטי ש"ם

ללקט צסדהו : לקטה בשדה, עשית בחבטת השעורים: (כ) ברוך
 (כ) את החיים הוא לה, לשון עבר כי כבר אמרה בפסוק הקודם
 ואת המתים. שזן "יהי מכירך ברוך": את החיים ואת המתים, פירש
 ומפרנס את החיים רש"י שזן ומפרנס את החיים ונטפל בצרכי המתים
 ונטפל בצורכי המתים: וקאי על ה' ולא על בועז: (כא) עם הנערים אשר לי
 תדבקין, ולעיל פסוק ח' כשבועז מדבר עם רות אומר
 לה וכה תדבקין עם נערותי, ונראה ליישב שרות

(כב) וַתֹּאמֶר זְעַמִּי אֶל רֹת כִּכְתָה טוֹב בְּתִי כִּי
 תֵצְאִי עִם זְעֵרוֹתָיו וְלֹא יִפְגְּעוּ בְךָ בְּשָׂדֵה אֲזוּר:
 (כג) וַתִּדְבַּק בְּנִעְרוֹת בַּעַז לְלִיקַט עַד כָּלוֹת
 קְצִיר הַשְּׂעִרִים וְקְצִיר הַזֹּזִיִּים וַתַּעֲשֶׂב אֶת
 זִמְזוֹתָהּ:

פֶּרֶק ג

(א) וַתֹּאמֶר לָהּ זְעַמִּי זִמְזוֹתָהּ בְּתִי הֲלֹא אֲבִקֶשׁ
 לָךְ מִזֹּזִי אֲשֶׁר יִיטֵב לָךְ: (ב) וַעֲתָה הֲלֹא בַעַז

רס"י

ליקוטי ס"ם

(3) מדעתנו. קרוצינו : הנה הוא זורה .
 המוז' ווונטו"ר זלע"ז : הלילה . שהיה
 הדור פרוץ בגנבה וגזל והיה יסן בגורנו
 רצתה לבשר לנעמי שהיא הבינה
 מבועז שהיא מותרת לבוא בקהל:
 (כב) ולא יפגעו בך, על ידי
 שיאמרו לך שאת מואביה ואסורה
 לבוא בקהל:

בַּמִּדְבָּר אֲנִי הָיִיתִי אֶת זַעֲרוֹתַי הַזֶּה הוּא זָרָה
 אֶת גֶּרְוֹן הַשְּׂעָרִים הַכֵּלֶה: (ג) וְרוֹזְצֵת וְסִכָּת
 וְשִׁבֹּת (שְׂמֹלֶת) שְׂמֹלֶתְךָ עָלֶיךָ (וּיְרֹדְתִי) וְיִרְדֹּת
 הַגֶּרְוֹן אֶל תּוֹדְעֵי לְאֵי עַד כֹּלֵת וּלְאֹכְלֵי
 וְלִשְׂתוֹת: (ד) וַיְהִי בְשֹׁכְבוֹ וַיִּדְעֵת אֶת הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם וּבָאָת וְגָלִית בְּמִרְגְּלֹתַי ו
 (וְשִׁכַבְתִּי) וְשָׁכַבְתָּ וְהוּא יִמַּיֵד לְךָ אֶת אֲשֶׁר
 תַּעֲשִׂי: (ה) וַתֹּאמֶר אֵלַיָּהּ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמְרֵי אֵלַי

רס"י

ליקוטי פ"ם

לשמור גורנו: (ג) ורחלת. מטנוף
 עבודה זרה שלך: וסכת. אלו מכות:
 ושמת שמלותיך. בגדים של שבת:
 וירדת הגרון. וירדתי כתיב זכותי תרד
 עמד: אל תודעי לאיש. לבועז:
 [ג] (ג) וסכת, סכת בגימטרייה קטנה
 ג' וכן שמן בגימטרייה קטנה ג' (מ,
 פיקל): שמלתך כתיב קרי שמלותיך,
 רמוז באן את העוני של רות שלא
 הייתה לה אלא שמלה אחת:

אֶעֱשֶׂהָ: (ו) וַתֵּרֶד הַגֶּרֶן וַתַּעֲשֶׂ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוְתָהּ
 וַיֵּאכַל בָּעֵז וַיֵּשֶׁב וַיֵּיטֵב לָבֹו וַיָּבֵא
 לְשֹׁכְבֵי בְּקֵצֵה הָעֲרָמָה וַתָּבֵא בַכֶּטֶב וַתִּגַּל
 בְּמַרְגְּלֹתָיו וַתִּשְׁכַּב: (ז) וַיְהִי בַּזֹּזַעַי הַכְּלִילָה וַיִּזְרַד

רש"י

ליקוטי ש"ם

שמלתך. רש"י פירש בגדים של שבת. וזה
 רמוז בשמלתך השמלה המיוחדת, הבגדים
 המיוחדים שהם הבגדים המיוחדים לשבת:
 (ז) כאיפה שעורים, מדוע אספה דווקא
 כאיפה שעורים? רות ראתה בנבואה שעתיד
 לצאת ממנה בן שיבנה את בית המקדש
 ויבנה בו עמוד על שם בעלה "בועז" ובו צו'
 רימונים ואיפה בגימטרייה צו'. ודווקא
 כאיפה שעורים כי ראשי תיבות כ'איפה
 ש'עורים זה בגימטרייה שך' כמניין ישי,
 שעתיד לצאת ממנה ישי אבי דוד. (מ),
 פיקל בשם האבן עזרא): (ח) ויחרד האיש,

(ו) ותרד הגורן ותעש. היא
 אמרה לה ורחלת וסכת וסמת
 שמלותיך עליך ואחר כך וירדת
 הגורן והיא לא עשתה כן אלא
 אמרה אם ארד כשאני
 מקושטת הפוגע בי והרואה
 אותי יאמר שאני זונה לפיכך
 ירדה בתחלה הגורן ואחר כך
 קשטה את עצמה כאשר אותה
 חמותה: (ז) וייטב לבו. עסק
 בתורה: ותבא בלט. בנחת:
 (ח) ויחרד האיש. כסבור שד

הָאֵלֹהִים עֲשֵׂה וַיִּלְכָּט וְהִגִּידָה אִשָּׁה עֲכָבֶת בְּמִרְגְּלֹתַי וְ:
 (ט) וַיֹּאמֶר מִי אַתָּה וְהִנֵּה אָמַר אֲנֹכִי רֹת אֲמֹתֶךָ
 וּפְרַשְׁתָּ כְנָפֶיךָ עַל אֲמֹתֶךָ כִּי גָאֵל אַתָּה :
 (י) וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ לַיהוָה בְּהַתִּי הַיְטִיבָהּ זֹסִידֶךָ
 הָאֲזֹזֵר וְזֶן מִן הָרָא שׁוֹן לְבִלְתִּי לָכֶת אֲזֹזֵרִי

רש"י

הוא ובהקש לזעוק והוא אחזתו ולפפתו
 בזרועותיה: וילפת. ואחז כמו (סופטים
 טז) וילפת שמסון: והנה אשה. נתן ידו
 על ראשה והכיר שהיא אשה:
 (ט) ופרשת כנפך. כנף בגדך לכסותי
 בטליתך והוא לסון ניסואין: כי גואל
 אתה. לגאול נחלת אישי כמו שנאמר
 (ויקרא כה) בא גואלו הקרוב אליו וגאל
 וגומר וחמותי ואני כריכות למכור

ליקוטי ש"ם

פירש רש"י "כסבור שד הוא", זה
 נרמז בסופי תיבות ויחרד' האיש'
 אותיות שד: והנה אשה פירש
 רש"י נתן ידו על ראשה והכיר
 שהיא אשה, וזה כידוע ההבדל בין
 אשה לשדה שלשדה אין שערות
 בראש, וכשהרגיש את שערות
 ראשה ידע שהיא אשה ולא שדה:

נחלתנו ועתה עליך לקנות קנה גם אותי עמה שיזכר שם המת על נחלתו כשאבא
 על השדה יאמרו זאת אשת מחלון: (י) מן הראשון. אשר עשית עם חמותך:

הַבְּזוּרִים אִם דָּל וְאִם עֲשִׂיר: (יא) וְעַתָּה בְּתִי
אֵל תִּירְאֵי כֹל אֲשֶׁר תֹּאמְרֵי אֶעֱשֶׂה כָּךְ כִּי יוֹדַעַ
כָּל שֵׁעַר עַמִּי כִּי אִשָּׁת זֹוִל אָתָּ: (יב) וְעַתָּה כִּי
אָמְנָם כִּי (אם) גָּאֵל אָנֹכִי וְגַם יֵשׁ גָּאֵל קָרוֹב
בְּמִנֵּי: (יג) לִינִי הֲפִלְכָה וְהָיָה בְּבִקָּר אִם יִגְאָלְךָ
טוֹב יִגְאָל וְאִם לֹא יִזְפֹּץ לְגִאָלְךָ וְגִאֲלֶתִיךָ אָנֹכִי

רש"י

ליקוטי ש"ם

(יב) ועתה כי אמנס. אם כתיב ולא קרי כלומר (יג) ליני, נון רבתי רמז
משמע ספק ודאי יש גואל קרוב ממנו, (ס"א) אם לשבועה שנשבע לה "חי
משמע ספק והוא ודאי, אמר רבי יהושע בן לוי ה' שכבי עד הבוקר":

שלמון ואלימלך וטוב אחים היו ומהו אשר לאחינו
לאלימלך לעולם קורא אדם את דודו אחיו כענין שנאמר (בראשית יד) וישמע
אברהם כי נשבה אחיו והלא אברהם דודו היה כך היה בועז לאלימלך בן אחיו
קרובו של מחלון אבל טוב היה קרוב יותר: קרוב ממני. שהוא אח ואני בן אח:
(יג) ליני הלילה. ליני בלא איש: חי ה'. אמרה לו בדברים אלה מוליאני קפץ

זַי יְהִי וְהָ עֶשְׂבִי עַד הַבֶּקָר : (י ד) וְתֵשֶׁבֶב
 (מִרְגְּלָתוֹ) מִרְגְּלוֹתָיו עַד הַבֶּקָר וְתִקֶּם (בְּטָרוֹם)
 בְּטָרָם יִכִּיר אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר אֵל יוֹדֵעַ כִּי
 בָּאָה הָאִשָּׁה הַגֵּרָא : (טו) וַיֹּאמֶר הָבִי הַמִּטְפֹּזוֹת
 אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְאַזְזִי בָּהּ וְתֵאזְזִי בָּהּ וַיִּמְדַּע יֵשׁוּעַ
 שְׂעָרִים וַיִּשֶׁת עָלֶיהָ וַיָּבֵא הָעִיר : (טז) וְתָבוֹא אֵל

רס"י

ליקוטי פ"ם

ונשבע לה שאינה מוסיפה לדברים ויש
 מרבותינו אמרו ליצרו נשבע שהיה יצרו
 מקטרגו אתה פנוי והיא פנויה צא עליה
 ונשבע שלא יצא עליה אלא על ידי
 נישואין : (יד) ויאמר אל יודע . מוסב
 על ותקם בטרם יכיר הוא זרזה לקום כי
 אמר בלבו אין כבודי שיודע כי צאה
 האשה הגורן : (טו) שש שעורים . אי
 אפשר לומר שש סאין סאין לרכה של

(טו) הבי, משורש הב: שש שעורים,
 בגמרא במסכת סנהדרין (דף צג
 ע"ב) מובא שבועז רמז לרות בשש
 שעורים על ששה צדיקים שיצאו
 ממנה והם: דוד ומשיח, דניאל
 חנניה מישאל ועזריה, שכל אחד
 מהם התברך בשש ברכות,
 חכמה, בינה, עצה וגבורה, דעת
 ויראת ה':

וְזָמוּתָהּ וְתֹאמַר בְּיָמֵי אֲמִתְּ בֵּיתִי וְתִגְדֹּל לָהּ אֶת כָּל
 אֲשֶׁר עָשָׂה לָהּ הָאֱלֹהִים: (י ז) וְתֹאמַר מִן יְשֻׁעַ
 הַשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי כִי אָמַר אֵלַי אַל תָּבוֹאִי
 רִיקָם אֶל זָמוּתְךָ: (י ז ז) וְתֹאמַר עִבֵּי בֵּיתִי עַד
 אֲשֶׁר תִּדְעִין אִיךָ יִפְּלֵ דְבָר כִּי לֹא יִשְׁקַט הָאֱלֹהִים
 כִּי אִם כָּלֵה הַדְּבָר הַיּוֹם:

רס"י

אשה לשאת כמשאוי זה אלא שש שעורים ממש ורמז לה שעתיד ללאת ממנה בן
 שמתברך בשש ברכות רוח חכמה ובינה עלה וגבורה רוח דעת ויראת ה' : (יח) כי
 אם כלה. האיש את הדבר היום :

פרק ד

(א) וּבֵעֵז עָלָה הַשַּׁעַר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהָיָה הַגָּאֵל
 עֹבֵר אֲשֶׁר דָּבָר בֵּעֵז וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׂבָה פֹה
 פְּלִזִּי אֶלְמוֹנִי וַיִּסַּר וַיֵּשֶׁב: (ב) וַיִּקְוֹז עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים

רס"י

(א) פלוני אלמוני . ולא נכתב שמו לפי
 שלא אבה לגאול : פלוני אלמוני .
 מתורגם בנביאים (שמואל א' כא) כסי
 וטמיר : פלוני . מכוסה ונעלם לשון
 (דברים יז) כי יפלא (זרעית יח)
 היפלא מה' דבר : אלמוני . אלמון מצלי
 פס , (ספרים אחרים: אלמוני שהיה
 אלמן מדברי תורה שהיה לו לדרוש
 עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית
 והוא אמר פן אשחית את נחלתי) :

ליקוטי פ"ס

[ד] (א) סורה, פירש רשי (בראשית
 יט, ב) "סורו נא, עקמו את הדרך
 לביתי דרך עקלתון", והכא נמי
 אמר לו סורה דרך עקלתון שאינו
 הולך בדרך ההלכה שחושב
 שמואבית אסורה לבוא בקהל (א,
 כהן. י"מ כהן): (ב) עשרה אנשים,
 מכאן לברכת חתנים בעשרה,
 שידע בועז שאם הגואל לא ירצה
 לגאול הוא מיד יתחתן עם רות

בַּמִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ פֹה וַיֵּשְׁבוּ: (ג) וַיֹּאמֶר
 לַגָּאֵל זֹכֶרֶת הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר לְאֶזְוֵי נָוֹ לְאֶלִי בְּמִכָּרְךָ
 בְּמִכָּרְהָ נָעַמִי הַשֹּׁבָה מִשְׂדֵה מוֹאָב: (ד) וַאֲנִי
 אֲבִירְתִּי אֶגְּלָה אֶזְנֶךָ לֵאמֹר קָנֵה נָגֶד הַיְשָׁבִים
 וְנָגֶד זְקֵנֵי עַמִּי אִם תִּגְאָל גָּאֵל וְאִם לֹא יִגְאָל
 הַמְּיָדָה לִי (וַאֲדַע) וַאֲדַעָה כִּי אֵינְךָ זֹכֶרֶת לַגָּאוֹל

רפ"י

ליקוטי ש"ם

(ד) ואלדעה כי אין זולתך . קרוב לגאול : והכין עשרה אנשים לחופה: (ג)
 השבה משדה מואב, הדגיש השבה משדה מואב לומר שחזרה ממואב מפני
 עניותה שאיבדה נכסים ולכן כעת היא רוצה למכור את נחלתה ובמצב כזה
 יש מצוה על הקרובים לגאול את הנחלה (ח, בן-לולו): (ד) יגאל, דיבר
 בלשון נסתר היות ואם הגואל איננו רוצה לגאול הוא בגדר מגלה פנים
 בתורה שלא כהלכה שאוסר מואבית מלבוא בקהל ה' ודינו כרשע ולכן בועז
 לא רוצה לדבר איתו ישירות: יגאל, "יגאל" ו"טוב" שניהם בגימטרייה קטנה
 ח', לרמז ששמו של הגואל—פלוני אלמוני היה או טוב או יגאל כמובא
 בילקוט מעם לועז (י, קהלני): וַאֲדַעָה, כתב רש"י שמחובר עם "כי אין

וְאָנֹכִי אֶזְרֶיךָ וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֶגָּאֵל: (ה) וַיֹּאמֶר
 בְּעֵזְרִי בַיּוֹם קְנֹזְתְּךָ הַשְּׂדֵה בְּיַד זַעֲמֵי וּבִמְאֵת רֹת
 הַבּוֹאֲבִיהַ אִשְׁתְּ הַבַּיִת (קְנִיתִי) קְנִיתָהּ לְהַקְיָם
 עִם הַבַּיִת עַל זְנוּכָתוֹ: (ו) וַיֹּאמֶר הַגָּאֵל לֹא אוֹכַל
 (לִגְאוֹל) לִגְאֹל לִי פֶן אֲשַׁזְזִית אֶת זְנוּכָתִי גָּאֵל לְךָ

רפ"י

(ה) ומאת רות המואביה .
 אתה כריך לקנות והיא
 אינה מתרצה אללא אם כן
 תשאנה : (ו) פן אשחית את
 נחלתי . זרעי כמו (תהלים
 קכז) נחלת ה' בניס לתת
 פגם בזרעי שנאמר
 (דברים כג) לא יבא
 עמוני ומואבי וטעה
 בעמוני ולא עמונית :

ליקוטי ש"ם

זולתך" וזה מוכח מהטעם שהוא אזלא
 ומתחבר עם ההמשך: (ה) קניתי, בכתיב
 שבועז התכוון לקנות אותה לעצמו אם לא
 ירצה פלוני: (ו) לא אוכל לגאל, מדוע כפל
 פעמיים לא אוכל לגאול בפסוק? (ד, בוכדע)
 בילקוט מעם לועז כתב לפרש שהכפילות
 באה היות והיו כאן שני עניינים לגאול היה
 את השדה והיה את רות וכנגדם אמר
 פעמיים לא אוכל לגאול, לא אוכל לגאול
 לא את השדה ולא את רות: לגאול הקרי

אֶתְּהָ אֶת גְּאֵלְתִּי כִּי לֹא אוֹכֵל לְגֵאֵל: (ז) וְזֹאת
 לְפָנָיִם בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאֻלָּה וְעַל הַתְּמוּדָה
 לְקַיֵּם כָּל דְּבַר שְׁכַף אִישׁ נַעֲלוּ וְנָתַן לְרַעְהוּ
 וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל: (זז) וַיֹּאמֶר הַגְּאֵל לְבָעִז
 קְנֵה לְךָ וַיִּשְׁכַּף נַעֲלוּ: (ט) וַיֹּאמֶר בָּעִז לְקַיֵּם

רש"י

(ז) על הגאולה . זו מכירה :
 תמורה . זו חליפין : שלף
 איש נעלו . זהו קניין כמו
 שאנו קונין בסודר במקום
 נעל , ורבותינו ז"ל נחלקו
 בדבר מי נתן למי יש אומרים
 קונין בכליו של קונה וזועז
 נתן לגואל ויש אומרים קונין
 בכליו של מקנה וגואל נתן
 לזועז : וזאת התעודה
 בישראל . משפט העדות:

ליקוטי ש"ם

בלי וא"ו לרמוז שהפלוגי היה חסר לו את
 התורה הרמוזה בוא"ו שלא דרש מואבי ולא
 מואבית: (ז) הגאולה, פירש רש"י מכירה,
 "הגאולה" ומכירה שניהם בגימטרייה קטנה
 ה' (י, טלקר): התמורה, פירש רש"י "זו
 חליפין". התמורה וחליפין שניהם בגימטרייה
 קטנה ח' (מ, פיקל): שלף איש נעלו, "שלף
 איש נעלו" ו"גואל" שניהם בגימטרייה קטנה
 ד' לרמוז לדעה שהגואל הוא זה ששלף את
 נעלו. ועוד "שלף איש נעלו" ו"בועז" שניהם

וְכָל הָעָם יַעֲדִים אֶתְּם הַיּוֹם כִּי קָנִיתִי אֶת כָּל
 אֲשֶׁר לְאֶלְיָמֶלֶךְ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לְכַלְיוֹן וּבִמְזֻלָּוֹן
 בְּיַד זְעֵבַי : (י) וְגַם אֶת רֹת הַבְּמֵאֲבִיָּה אִשְׁתִּי
 בִּמְזֻלָּוֹן קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהַקִּים שָׁם הַבַּיִת עַל
 זְנוּזְכָּתוֹ וְלֹא יִכָּרֵת שָׁם הַבַּיִת בַּמַּעַם אֲזֻזִּיו וּבַשִּׁעַר
 בְּקוֹמּוֹ יַעֲדִים אֶתְּם הַיּוֹם : (יא) וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם
 אֲשֶׁר בַּשִּׁעַר וְהַזְּקֵנִים יַעֲדִים יִתֵּן יְהוָה אֶת

רס"י

(י) להקים שם הבית על נחלתו. מתוך שאשתו יולאה וזאה בנחלה ומכנסת
 ומוציאה אומרים זאת היתה אשת מחלון שמו נזכר עליה: (יא) כרחל וכלאה. אף

ליקוטי ש"ם

בגימטרייה קטנה ד' לרמז לדעה השניה שבועז הוא זה ששלף את נעלו
 (מ"ח, בסה): (ט) לכליון ומחלון, כאן הקדים כליון למחלון ובפרק א' פסוק
 ב' הקדים מחלון לכליון, מדוע? אפשר שזה כמו שדרשו חז"ל בבנות
 צלופחד שהתורה שינתה את סדר שמותם לומר שהם שווים. ועוד אפשר

הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ כְּרוּזָל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר
בָּנִי וְנִשְׁתִּי הֵם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעֲשֵׂה זֵוִיל
בְּאַפְרָתָה וּקְרָא שֵׁם בְּבֵית לָוִים: (יב) וַיְהִי בֵּיתְךָ
כְּבֵית פְּרִץ אֲשֶׁר יִלְדָה תָמָר לִיהוּדָה מִן הַיָּרֵעַ
אֲשֶׁר יִתֵּן יְהוָה לְךָ מִן הַנְּעָרָה הַזֹּאת: (יג) וַיִּקְחוּ

רס"י

על פי שהיו מסצט
יהודה ומצני לכה
מודים הם על רחל
שהיתה עיקרה של בית
והקדימו רחל ללכה:
וקרא סס. כלומר יגדל
סמך: (יב) כבית פרץ.
סיכאנו ממנו :

ליקוטי ס"ם

ליישב שרות הייתה אשת מחלון לכן מקדים את
אלימלך וכליון שהם רחוקים יותר ובסוף מזכיר
את מחלון שקונה ומייבם את אשתו: (יב) כבית
פרץ, פירש רש"י שיצאנו ממנו, "שיצאנו ממנו"
ו"כבית פרץ" שניהם בגימטרייה קטנה ב' (י),
ביטון): אשר ילדה תמר ליהודה, בשני דברים
דמתה רות לתמר א' שחשבו שזה נישואי איסור
שתמר התחתנה עם חמיה וכן ברות שחשבו
שאסורה לבוא בקהל ה'. ב' שבשניהם זה ייבום
שלא במקום אשת אח (י"מ, כהן): (יג) ויתן ה'

בַּעֲזוֹ אֶת רוּת וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן
 יְהוָה לָהּ הַרְיוֹן וַתֵּלֶד בֵּן: (יד) וַתֹּאמֶר זֶה הַנְּשִׂים
 אֲלֵנִי בְּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גֵּאֹל
 הַיּוֹם וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל: (טו) וַהֲיֵה לָךְ
 לְבִמְשֵׁי בִּנְיָמִן וְלִכְלֹכֶךָ אֶת עַמִּי בְּיַדְךָ כִּי כָלִיתְךָ
 אֲשֶׁר אֶהְבַּתְךָ יְלָדְתוּ אֲשֶׁר הִיא טוֹבָה לָךְ:

ליקוטי ש"ם

לה, לה ולא לו שהרי בועז נפטר ביום חתונתו: (יד) ויקרא שמו בישראל, שמו
 של התינוק: (טו) משבעה בנים, מי הם השבעה בנים? בילקוט מעם לועז כתב
 שהם שבעה דורות מפרץ עד בועז ועובד הוא הדור השמיני המשובח מכולם:

חסלת מגילת רות:

(*) במגילת רות פה 'פסוקים כמניין בועז', וכולם מתחילים באות ו' חוץ
 משמונה פסוקים, וזה מתחלק בשם בועז', ב' ו' בגימטרייה ח' לרמוז על ח'
 פסוקים שאינם מתחילים בו', ועוד עז' פסוקים שמתחילים בו'.

בַּנְשֻׁבָּעָה בָּנִים : (ט ז) וַתִּקְחוּ זַעֲמֵי אֶת הַיָּלֵד
 וַתִּשְׁתַּתְּהוּ בְּזוּיָקָה וַתֵּהִי כֹל לְאַמְנֹת : (י ז) וַתִּקְרָאנָה
 כֹּל הַנְּשֻׁכְּנוֹת שֵׁם לְאָמֹר יָלֵד בֶּן לְזַעֲמֵי וַתִּקְרָאנָה
 שְׁמוֹ עֹבֵד הוּא אָבִי יִשְׁי אָבִי דָּוִד : (י ז) וַאֲכָה
 תּוֹלְדוֹת פָּרֶץ פָּרֶץ הוֹלִיד אֶת זֹזְצָרוֹן : (י ט) וּזְזָצָרוֹן
 הוֹלִיד אֶת רָם וְרָם הוֹלִיד אֶת עַמִּי זָרָב :
 (כ) וְעַמִּי זָרָב הוֹלִיד אֶת זֹזְצָרוֹן וְזֹזְצָרוֹן הוֹלִיד אֶת
 שְׁלֹמֹה : (כ א) וְשְׁלֹמֹן הוֹלִיד אֶת בַּעַז וּבַעַז
 הוֹלִיד אֶת עֹבֵד : (כ ב) וְעֹבֵד הוֹלִיד אֶת יִשְׁי
 וַיִּשְׁי הוֹלִיד אֶת דָּוִד :

כס"י

(יח) ואלה תולדות פרץ . לפי שייחס את דוד על שמה של רות המואביה חזר ויחסו

על שם יהודה :

חסלת מגלת רות :

Ⓢ מהדורה זו (תשע"ג) מוקדשת Ⓢ

לעילוי נשמת סבתי היקרה הרבנית
החשובה מרת רחל בת עלו פימא ז"ל

ולע"נ דודי היקר יצחק ז"ל בן
יבלחט"א ר' מתתיהו הי"ו

ולע"נ דודי היקר באדם אליהו בן
מסעודה גיגי ז"ל

ולע"נ רבי חיים בן מרים פרץ זצ"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

אבי"ר